



Tasa-arvoasiain neuvottelukunta

6.11.2003

Oikeusministeriö

PL 25  
00023 Valtioneuvosto

Viite OM 32/41/2002

Asia TASA-ARVOASIAIN NEUVOTTELUKUNNAN LAUSUNTO TYÖRYHMÄN  
OSAMIENTINNÖSTÄ IHMISKAUPPA, PARITUS JA PROSTITUUTIO

Hyväksytty tasa-arvoasiain neuvottelukunnan työvaliokunnan kokouksessa  
6.11.2003.

Tasa-arvoasian neuvottelukunta pitää hyvänä sitä, että oikeusministeriön työryhmä on ihmiskauppaa, prostituutiota ja paritusta koskevassa osamietinnössään päätenyt ehdottamaan seksin oston kriminalisointia. Esitys vastaa niitä lainsäädännöllisiä muutoksia, joita useat Suomen allekirjoittamat kansainväliset sopimukset edellyttävät. Näistä merkittävin on Palermossa 2000 allekirjoitettu YK:n kansainvälistä rikollisuutta vastustavan yleissopimuksen ihmiskauppaa koskeva lisäpöytäkirja.

Mietinnössä käytetään kautta linjan termiä seksuaalipalvelut. Tasa-arvoasian neuvottelukunnan kanta on, että terminä tulisi olla seksin ostaminen. Seksien ostaminen ei ole palveluiden ostamista, vaan se on ihmisoikeusloukkaus, naisen riistoa ja naisen heikomman yhteiskunnallisen aseman hyväksikäyttöä koska ihminen ei voi olla kauppan. Palermon sopimus velvoittaa myös kysynnän vähentämiseen (§ 9) ja siksi on tärkeää että seksin oston kriminalisointi otetaan osaksi ihmiskauppalainsäädäntöä.

### Osamietinnön esitykset

Mietinnössä on pohdittu sekä seksin oston että myynnin kriminalisointia. Työryhmä on päätenyt esittämään ainoastaan oston kriminalisointia ja tähän Tasa-arvoasian neuvottelukunta kiittäen yhtyy. On huomionarvoista, että naiskauppa ja naisten hyväksikäyttö prostituutiossa ja seksibisneksessä kietoutuvat nykyisin läheisesti yhteen. Kysynnän kriminalisointi, jolla ehkäistään seksin kysyntää, on samalla myös naiskaupan vastaista taistelua. Lisäksi seksin ostamisen yleisellä kriminalisoinnilla suojattaisiin ihmisen sekä fyysinen että psyykinen koskemattomuus.

Tällä hetkellä seksin myymistä ja ostamista säädellään lokakuun alussa voimaan tullella järjestyslailla, joka kieltää julkisella paikalla tapahtuvan seksin oston ja myyn-



nin. Työryhmä esittää, että järjestyslaista poistettaisiin ainoastaan seksin ostamista koskeva rangaistussäännös, koska seksin ostamisen kieltö tulee sisältymään rikoslakiin. Tasa-arvoasiain neuvottelukunnan kannan mukaan järjestyslaista tulisi poistaa myös seksin myymistä julkisilla paikoilla koskeva kieltö. On pelättävissä, että seksin myymisen kriminalisointi käytännössä johtaisi siihen, että vain yksinkertaisimmin selvitettävä myyminen tutkittaisiin ja rangaistaisiin, kun enemmän esitutkintatyötä vaativa seksin ostamisen selvittäminen jäisi syrjään. Lopputuloksena saattaisi olla, kuten monien maiden kokemukset osoittavat, että rikosoikeudelliset toimenpiteet kohdistettaisiin lähes aina pelkästään seksin myyjään.

**Osamietinnön eriävä mielipide 1** pyrkii rajoittamaan rangaistussäännöksen vain tapauksiin, jossa myyjä on parituksen tai ihmiskaupan uhri. Tämä ehdotus ei ota huomioon sitä että vapaaehtoisuuteen perustuvaa prostituutiota on Suomessa hyvin vähän. Mediassa ja julkisessa keskustelussa itsenäisesti toimivat prostituoidut ovat saaneet runsaasti tilaa, vaikka he edustavat todella pientä osaa Suomen prostituutiosta. Suurin osa Suomessa tapahtuvasta prostituutiosta on rikollisliigojen käsissä, siksi prostituutiota tulee tarkastella siitä näkökulmasta. Organisoituun prostituutioon ja naiskauppaan liittyy vakavia ihmisoikeusloukkauksia: prostituoidut ovat erittäin alttiita asiakkaiden ja parittajien väkivallalle ja prostituoitujen liikkumisvapaus on rajoitettu. Seksien oston kriminalisointi on perusteltua myös prostituoitujen suojelunäkökohtiin vedoten. Ei ole myöskään realistista olettaa, että asiakkaat kyselisivät ostotapahtuman yhteydessä naisen taustaa ja prostituutioon pakottamisen astetta tai pystyisivät asian itse päättelemään.

**Osamietinnön eriävä mielipide 2** ehdottaa, että jos ostaminen kriminalisoidaan, niin myyminenkin tulisi kriminalisoida. Tällöin seksin ostamista ja myymistä tarkastellaan ottamatta huomioon todellisuutta, jossa nämä ilmiöt tapahtuvat. Se, että nainen on vallitsevista olosuhteista - henkilökohtaisista, sosiaalisista ja taloudellisista syistä johtuen - pakotettu elämään tilanteessa, jossa seksin myyminen on ainoa mahdollinen keino rahan ansaitsemiseksi, on vakava ongelma, ei rikos. Se, että laki rankaisisi yksilöä joutumisesta taloudelliseen, sosiaaliseen ja henkilökohtaiseen terveydelliseen ja henkiseen ahdinkoon, on vastoin kansallisia ja kansainvälisiä oikeusperiaatteita. Suomessa ei lisäksi ole prostituoiduille riittävästi tukipalveluja prostituutiosta irti pääsemiseksi.

Työryhmän tuli laatia ehdotuksensa hallituksen esityksen muotoon. Työryhmä ehdottaa mietinnössään, että kahdesta ehdotuksesta tehdään yksi hallituksen esitys toimikunnan määräajan päätyttyä 31.12.2003. Tasa-arvosian neuvottelukunta ei näe estettä tehdä pikaisesti hallituksen esitys koskien rikoslain 20 luvun uudistuksia: seksin ostamisen kriminalisointi sekä rangaistussäännöksen muuttaminen koskien seksin ostamista nuorelta henkilöltä sekä lisätä lukuun uusi rangaistussäännös törkeä parittaminen. Näiden lakiehdotusten kiireelliseen esittämiseen olisi painavia syitä mm. kansainväliset velvoitteet seksin ostamisen kysynnän vähentämiseksi, ihmiskauppaan ja paritusrikollisuuteen vaikuttaminen sekä heikommassa asemassa olevan prostituoidun suojeleminen. Seksien ostamisen kriminalisoinnilla on välittömiä vaikutuksia ihmiskaupan sekä Suomeen suuntautuvan seksiturismin ehkäisemisessä.

Pakkokeinolain muuttamista telekuuntelun mahdollistamiseksi jos kysymyksessä on törkeä paritus tulisi jo tässä yhteydessä sisällyttää hallituksen esitykseen edellä mai-

nittujen lisäksi. Telekuuntelu vähentää ostajilta saadun tiedon merkitystä ja näin tehokkaasti edistäisi paritusrikosten selvittämistä.

Edellä esitetyt toimenpiteet ovat kiireellisiä, jotta viestitettäisiin tahtoa ehkäistä prostituutioon liittyviä vakavia ihmisoikeusrikkomuksia ja sitä että maksullisen seksin kysyntä tarkoittaa myös kysynnän lisääntymistä ihmiskauppamarkkinoilla.

Lausuntoon on jätetty 1 eriävä mielipide.

Puheenjohtaja

Sirkka-Liisa Anttila

Pääsihteeri

Hannele Varsa

Tiedoksi: STM/PSO

## **Eriävä mielipide Tasa-arvoasian neuvottelukunnan lausuntoon:**

Lausunto ihmiskauppatyöryhmän osamietinnöstä Ihmiskauppa, paritus ja prostituutio

Lausunnossa esitetty seksipalvelujen tai seksin oston kriminalisointi ei tule ratkaisemaan prostituutiosta olevia suurimpia ongelmakohtia, kuten paritusta, eikä paranna prostituoitujen asemaa. Prostituoitujen asema ja haittojen radikaali vähentäminen tulisikin olla tärkein kantava asia laadittaessa lainsäädäntöä prostituutiosta. Tähän ei seksin oston kriminalisoinnilla päästä. Oston kriminalisointi vain johtaa prostituution painumiseen maan alle ja samalla prostituoitujen aseman heikkenemiseen.

Oston kriminalisaatio ei paranna prostituoitujen tilannetta, vaan todennäköisesti sen avulla prostituutio ajetaan täysin maan alle. Tällöin rikollisjärjestöjen ja parittajien ote prostituoiduista vahvistuu huomattavasti, ja vapaaehtoinen prostituutio poistuu kokonaan, joka jättää koko prostituution kentän parittajien haltuun. Prostituoitujen asiakkailla, joita myös tulevaisuudessa joka tapauksessa on, ei myöskään ole mitään syytä kunnioittaa prostituoituja edes sitä vähää kuin nykyisin. Ja parittajien lisäksi asiakkaille tulee intressi pitää prostituoitua hiljaisina ja mahdollisimman heikossa asemassa kiinnijäämisen pelossa. Vaarana onkin, että prostituoitujen pitää pelätä parittajien koston lisäksi myös asiakkaiden kostoja.

Yksi harkittava kriminalisaation muoto onkin oikeusministeriön työryhmän mietintöön jätetyssä eriävässä mielipiteessä esitetty oston kriminalisointi todennetuissa paritustapauksissa. Näin asiakkaalla olisi intressi välttää parittajia. Tällöin voisi olla perusteltua muuttaa parituksen määritelmää siten, ettei pelkästään toimimalla vuokranantajana prostituoidulle olisi vielä määritelmällisesti parittaja.

Prostituution, ihmiskaupan ja parituksen ongelmiin puututaan tehokkaammin nykyisen lainsäädännön paremmalla toimeenpanolla. Suomen lain mukaan paritus on kielletty ja Suomessa ei saa työskennellä ilman työlupaa. Tämän lainsäädännön kautta tehtävällä valvonnan tehostamisella ja ottamalla mukaan pakkokeinolain muutos siten, että törkeän parituksen ollessa kyseessä telekuuntelua voidaan käyttää apuna, saadaan aikaan parempia tuloksia kuin seksin oston kriminalisoinnilla. Tämä vaatii kuitenkin todellista tahtoa valvoa kyseistä lainsäädäntöä.

Jos oston kriminalisointiin kuitenkin päädytään, yhdyn lausunnossa olevaan mielipiteeseen, että myyntiä ei saa kriminalisoida, sillä erityisesti myynnin kriminalisoinnilla on prostituoitujen asemaa heikentävä vaikutus.

Kriminalisoinnin mahdollisesti tullessa voimaan asiaa tulee seurata kiihottomasti tunnustaen kriminalisoinnin hyödyt ja haitat. Seurannassa tärkeimpänä tekijänä tulee olla prostituoitujen aseman muuttuminen. Jos lakiuudistus ei paranna prostituoitujen asemaa, tulee tällöin selkeästi miettiä, oliko lainmuutos oikea, vai olisiko parempia tuloksia saatu muunlaisella toiminnalla.

Prostituoitujen aseman kannalta parempaan lopputulokseen päästään siis nykyisen lainsäädännön valvonnan tehostamisella, ei seksin ostamisen kriminalisoinnilla. Erityisen kiireistä on saada prostituoiduille räätälöidyt erityiset tukipalvelut valtakunnallisiksi ja vastaamaan kysyntää.

Panu Laturi

Tasa-arvoasiain neuvottelukunnan jäsen